

Борисенко Анастасія

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 013 Початкова освіта,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПІДГОТОВЦІ ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Постановка проблеми. Розвиток світу набирає обертів з кожним днем. Науковий, технічний прогрес поєднується із утворенням нової інформації, обсяги якої зростають у неймовірній прогресії. Через це людина повинна засвоювати все більше нових знань, застосовувати нову інформацію та ставати активною, розвиненою особистістю. Але це не може розпочатися вже у дорослому віці. Важливо, щоб заклади освіти (як заклади середньої освіти так і дошкільні) створювали умови для розвитку уваги, пам'яті, мислення, тощо. За таких умов особливого значення набуває формування творчої особистості із здатністю до критичного мислення.

Раніше система освіти нашої країни мала вже доволі застарілий характер та була сильно нагромаджена та нецікава. Відповідно до рекомендацій освітніх інституцій Європейського Союзу концепція «Нова українська школа» має такі важливі завдання як створення професійної освіти і включення компетентнісної парадигми в освітній процес [4].

Завдяки цьому, велику увагу акцентують на формуванні критичного мислення у дітей молодшого шкільного віку. Проте такий прогрес не може відбуватися лише з перших днів шкільного життя. Це варто розвивати ще у дошкільних закладах освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Щоб вирішити цю проблему варто затвердити цілі та завдання як саме організувати виховання та навчання у дошкільних закладах. Тому що знання та досвід, які діти отримують у дитячому садку безпосередньо впливатимуть на рівень готовності, знань, адаптацію та сприйняття дитини у початковій школі. Тому важливе покращення не лише початкової школи, але й дошкільних закладів – коригувати освітню діяльність з дітьми, підготовку до навчання у школі. «Українське довкілля» має свої освітні напрямки,

які безпосередньо впливають на розвиток елементів критичного мислення.

Ідея НУШ полягає у компетентнісному навчанні. Що це означає? Діти не просто отримують знання, а ще й зможуть навчитися використовувати їх на практиці. Щоб виконати ці ідеї створили новий Стандарт освіти та нові програми.

Розвиток критичного мислення є однією із найважливіших ідей Нової української школи. Методист Новопечерської школи та експертка ГО «Освіторія», тренерка НУШ та авторка підручників для початкової школи Інна Большакова стверджує: «Для НУШ розвиток критичного мислення – це одна з наскрізних задач, яку кожний вчитель має розв'язувати щоденно. Навичка критично мислити дозволяє людині приймати зважені, обмірковані рішення, які потрібні їй в особистому, і в суспільному житті. Уміння аналізувати інформацію, брати до уваги різні точки зору (попри те, що не погоджуєшся з ними), об'ємна оцінка подій, явищ, прийняття рішень на основі аналізу даних, вміння «жити» в медійному просторі тощо, є важливими навичками для людини ХХІ століття. Сильне демократичне суспільство – це суспільство людей, що критично мислять» [2].

Мета статті: розкрити суть та особливості формування елементів критичного мислення у підготовці дитини до навчання у початковій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роль дошкілля має велике значення для майбутнього дитини. Формування елементів критичного мислення – одне із найважливіших даних завдань всієї освіти в Україні. Розвиток елементів критичного мислення можливий не лише на сенсорно-пізнавальному занятті. На будь-якому занятті можна стимулювати мислення дитини. Активізувати її думку можна цікавими запитанням, вправами, рухливими іграми, тощо. Метод «Асоціативний куц» – легкий та ефективний прийом формуванню елементів критичного мислення.

Критичне мислення – це сукупність знань умінь та навичок, які допомагають дитині самостійно приймати рішення, обмірковувати на своєму, хоч і не великому, але досвіді. Це процес довготривалий та потребує багато сил, зусиль як від дитини, так і від педагога та батьків.

Тому вкрай важливо систематизувати та узагальнювати педагогічні умови формування елементів критичного мислення. Такі умови, які б могли стимулювати дітей дошкільного віку до критичного мислення, аналізу та прийняття власних рішень. Педагогічні умови – це організація, прийоми, методи, засоби, обставити, які будуть сприяти формуванню елементів критичного мислення у дітей дошкільного віку.

Діти повинні розуміти, що вони можуть висловлювати свої думки вільно, аргументувати їх та пояснювати, вступати в міні-дискусії. Це надасть дитині і більше впевненості в собі, і за рахунок цього буде позитивний розвиток критичного мислення. Розуміючи це, діти будуть активніше брати участь у обговоренні, виконанні завдань, тощо.

Педагогу варто притримуватися таких вимог:

- давати можливість вільно думати дітям;
- слухати та вважати кожную думку дитини правильною;
- зацікавлювати дітей брати участь у навчальному процесі;
- цінувати кожную думку, убезпечити дитину від насмішок;
- створювати умови, де діти можуть застосовувати елементи критичного мислення.

Для формування елементів критичного мислення у дітей дошкільного віку можна використовувати такі вправи:

- «Асоціативний кущ», або «Асоціації» можна застосовувати під час будь-якої теми, у вступній частині, для міркування стосовно теми заняття, розвитку пам'яті та уваги. Це зацікавить дітей, кожний намагатиметься сказати першим.

- Метод «Мікрофон», оскільки дітям дошкільного віку дуже цікаво відповідати на запитання у мікрофон.

- Метод «Правильна відповідь – неправильна відповідь». Діти самі придумують питання для всіх інших стосовно зазначеної теми. Питання повинно бути побудоване таким чином, щоб відповідь на нього була «так» чи «ні».

- «Опитування» - це схоже до попереднього методу, де діти також самі складають запитання для інших, але цей метод акцентує увагу на 2-х видах питань: «тонкі питання» та «товсті питання». Тонкі питання - це питання, які розпочинаються, наприклад: хто? що? Ви згодні, що, тощо. Відповіді можливі лише «так» чи «ні». «Товсті питання» - це коли питання

починається наприклад: як ви гадаєте? Поясніть чому? Що буде? Ці питання побудовані на аналізуванні та порівнянні [3].

Тобто елементи критичного мислення сприяють дітям дошкільного віку отримувати знання, уміння та навички. Акцентують увагу на повазі чужих думок, важливість своєї та уміння слухати не перебиваючи інших. Це допоможе дитині у майбутньому легше спілкуватися із іншими людьми та вміти демонструвати свою точку зору та свою унікальність.

Але який би багаж знань не мала б дитина, адаптація у школі відбувається дуже важко. Звичайно, знання отримані у дошкільному закладі освіти та емоційна стійкість вже працювати в колективі, постійна комунікація з іншими дітьми, правила стосовно розпорядку дня допомагають. Це дуже складний період для дитини, тому що змінюється її спосіб життя, інше оточення. Досвід всього цього допоможе дитині швидко адаптуватися та почувати себе комфортніше [1].

Для того, щоб дитина легше пройшла цей тяжкий період, вчителі початкових класів повинні:

- використовувати мотиви ігрової поведінки;
- враховувати та сприяти розвитку сенсорних процесів (моторики рук, зір, слух, бажання дитини вчитися);
- вся діяльність, яку організовує вчитель для дітей повинна зацікавити його, дивувати та захоплювати;
- дитина має розуміти для чого вона це навчає, що воно їй знадобиться.

Висновки. Отже, формування елементів критичного мислення у дітей дошкільного віку є дуже важливим, оскільки критичне мислення – це тривалий процес, який потребує багато зусиль дітей, батьків та педагогів. Аби дитина у початковій школі була активна у навчальному процесі, варто розпочинати ще із дошкільного закладу. Дошкільний заклад освіти також допомагає краще та швидше пройти період адаптації. Це дуже стресовий для дитини період, тому педагог та батьки повинні працювати разом, для отримання позитивного результату.

Список використаної літератури:

1. Бодяк К. Університет менеджменту освіти. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/v_1/7.pdf.
2. НУШ: Кожен урок – насамперед про розвиток критичного мислення. Читомо | Культура читання і мистецтво книговидання | Усе про книги | Читомо - портал про культуру читання і мистецтво книговидання. URL: <https://chytomo.com/nush-kozhen-urok-urok-rozvytku-krytychnoho-myslennia/>.
3. Розвиток критичного мислення у процесі навчання дітей та молоді. Інформаційно-методичний супровід освіти КЗ «Житомирський ОІППО» ЖОР. URL: https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2018/03/2018_03_29_2_Bohan.pdf.
4. Формування критичного мислення і творчих здібностей в учнів початкової школи. Педагогічні інновації у фаховій освіті. Випуск 10. Ужгород, 2019. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/27614/1/формування%20критичного%20мислення.pdf>.